

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра організації та економіки фармації

**Методичні рекомендації для самопідготовки
до аудиторної контрольної роботи
№ 2**

для студентів заочної форми навчання

Харків 2019

УДК 615.12:339.162

Автори-укладачі: Немченко А.С.,
Панфілова Г.Л.,
Назаркина В.М.,
Чернуха В.М.,
Тетерич Н.В.,
Хіменко С.В.,
Юрченко Г.Н.,
Подколзіна М.В.,
Винник О.В.

Методичні рекомендації для самопідготовки до аудиторної контрольної роботи № 2 : для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання.

В методичних рекомендаціях наведено перелік теоретичних питань, термінів та типових завдань з прикладами їх вирішення, які будуть використовуватися у процесі поточного контролю самостійної роботи студента під час аудиторної контрольної роботи № 2.

Вступ

Методичні рекомендації для підготовки до самопідготовки до аудиторної контрольної роботи № 2 призначені для студентів заочної форми навчання.

Для підготовки до поточного контролю самостійної роботи студента може бути використаний навчальний посібник, що видається бібліотекою: *Організація та економіка фармації. Ч. 2. Основи економіки та системи обліку у фармації : нац. підручник* для студ. вищ. навч. закладів / А.С. Немченко, В.М. Назаркіна, Г.Л. Панфілова та ін.; За ред. А.С. Немченко. – Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2016. – 416 с.

При самопідготовці до поточного контролю самостійної роботи студента можуть бути використані ресурси Інтернету – офіційні сайти державних органів влади:

Верховної Ради України – zakon.rada.gov.ua

Кабінету Міністрів України – www.kmu.gov.ua

МОЗ України – www.moz.gov.ua Мінекономіки

України – me.kmu.gov.ua

Держ. служби статистики України – www.ukrstat.gov.ua.

Держ. служби України з лікарських засобів-www.dimoz.gov.ua.

Також будуть корисними сайти «Щотижневика «Аптека» – www.apteka.ua та інших фармацевтичних періодичних видань.

Для самопідготовки до поточного контролю самостійної роботи студента передбачаються:

1. Теоретичні питання.
2. Терміни, визначення яких треба знати.
3. Типові завдання з прикладами їх вирішення.
4. Тести з поясненнями.

До завдань для поточного контролю самостійної роботи студента до модулю 2 буде включено: 1 теоретичне питання, 1 визначення терміну, 1 типове завдання та 10 тестів з поясненням відповідей (див. заочне навчання: Тести).

Автори-укладачі щиро сподіваються, що ці методичні рекомендації дозволять студентам добре підготуватися до поточного контролю самостійної роботи.

Теоретичні питання для поточного контролю самостійної роботи студента

1. Значення обліку та звітності на макро- та мікроекономічному рівні.
2. Загальна характеристика системи обліку та звітності.
3. Мета, завдання та значення обліку.
4. Користувачі облікової інформації.
5. Види обліку та звітності у аптеках: управлінський, бухгалтерський, фінансовий, статистичний, податковий.
6. Облікові вимірники.
7. Документація в організації обліку.
8. Роль управлінського обліку у інформаційній системі підприємства.
9. Класифікація господарських операцій в аптечних закладах.
10. Організація приймання товарів та інших цінностей.
11. Супровідні документи по надходженню товарів в аптеку.
12. Особливості обліку надходження отруйних, наркотичних та психотропних лікарських засобів.
13. Порядок оформлення претензій щодо постачання товару та інших товарно-матеріальних цінностей (ТМЦ) від постачальників.
14. Порядок обліку інших операцій, які збільшують залишок товарів аптечного асортименту.
15. Структура та облік роздрібного товарообігу аптеки.
16. Структура та облік оптового товарообігу аптеки.
17. Облік іншого вибуття товару в аптеках та фармацевтичних фірмах (для надання першої медичної допомоги, виробничих та господарських потреб тощо).
18. Облік руху тари.
19. Облік руху лікарської рослинної сировини: порядок приймання від населення, документальне оформлення.
20. Облік руху допоміжних матеріалів.
21. Класифікація основних засобів.
22. Облік надходження та руху основних засобів.
23. Оцінка вартості основних засобів: первинна, відновна, залишкова вартість основних засобів.
24. Первинні документи управлінського обліку основних засобів.
25. Амортизаційні відрахування, їх розрахунок та облік.
26. Документальне оформлення руху малоцінних та швидкозношуваних предметів.

27. Грошові кошти та їх еквіваленти у структурі оборотних засобів аптеки (фармацевтичної фірми).
28. Організація обігу грошових коштів.
29. Касові операції: класифікація, документальне оформлення.
30. Порядок ведення касової книги та обов'язки касира.
31. Правила проведення розрахунків зі споживачами.
32. Порядок реєстрації та застосування реєстраторів розрахункових операцій. Форми розрахункових документів.
33. Порядок здавання готівкової виручки до банку.
34. Встановлення ліміту каси.
35. Відповідальність за порушення встановленого законодавством порядку розрахунків.
36. Організація роботи аптеки з банком. Види банківських рахунків.
37. Розрахунково-платіжні документи.
38. Облік безготівкових розрахунків.
39. Інвентаризація: завдання, види і терміни проведення.
40. Загальний порядок проведення інвентаризації в аптеках та фармацевтичних фірмах.
41. Інвентаризація товарно-матеріальних цінностей.
42. Організація інвентаризації лікарських засобів, які знаходяться на предметно-кількісному обліку.
43. Інвентаризація грошових коштів, розрахункових документів і бланків суворої звітності.
44. Інвентаризація основних засобів, нематеріальних активів та малоцінних і швидкозношуваних предметів.
45. Характеристика ролі та місця фармацевтичної економіки у макроекономічному комплексі країни та системі фармацевтичного забезпечення населення.
46. Предмет, об'єкти, методи досліджень фармацевтичної економіки.
47. Характеристика основних економічних показників торгово-фінансової діяльності аптечних закладів: товарообіг аптеки (роздрібний та оптовий); торгові накладення; витрати; прибуток; рентабельність.
48. Методики аналізу та планування товарообігу аптеки у фактичних та спів ставних цінах).
49. Товарні запаси: характеристика, класифікація, значення.
50. Методики розрахунків нормативу товарних запасів.
51. Економічні розрахунки нормативу грошових коштів, інших ТМЦ (допоміжних матеріалів, тари, малоцінних та швидкозношуваних предметів).

52. Поняття витрат виробництва та обігу як економічної категорії. Класифікація витрат за різними критеріями.
53. Характеристика основних факторів, що впливають на суму та рівень витрат аптек.
54. Економічні розрахунки торгових накладень. Фактори, що впливають на суму та рівень торгових накладень.
55. Економічні розрахунки прибутку та рентабельності аптечних закладів. Основні принципи розподілу та використання прибутку.
56. Фармацевтичне ціноутворення як національна та міжнародна проблема.
57. Види цін, їх функції.
58. Структура цін на лікарські засоби промислового виробництва.
59. Структура цін на лікарські засоби аптечного виробництва.

Дати визначення термінів

1. Амортизаційна вартість основних засобів.
2. Балансовий прибуток аптеки.
3. Бухгалтерський облік.
4. Валютний банківський рахунок.
5. Витрати аптеки.
6. Вільна ціна.
7. Господарська операція.
8. Інвентаризація.
9. Картковий банківський рахунок.
10. Ліквідаційна вартість основних засобів.
11. Норматив товарних запасів в днях.
12. Норматив товарних запасів в сумі.
13. Облікова політика.
14. Операційний прибуток аптеки.
15. Оптовий товарообіг аптеки.
16. Основні засоби.
17. Первісна вартість основних засобів.
18. Переоцінена вартість основних засобів.
19. Планова інвентаризація.
20. Податковий облік.
21. Позапланова інвентаризація.
22. Позиковий банківський рахунок.
23. Поточний банківський рахунок.

24. Прибуток аптеки.
25. Регульована ціна.
26. Рентабельність аптеки.
27. Рівень витрат аптеки.
28. Рівень торгових накладень.
29. Роздрібний товарообіг аптеки.
30. Розрахункова квитанція.
31. Система обліку і звітності аптечного закладу.
32. Справедлива вартість основних засобів.
33. Статистичний облік.
34. Тимчасовий банківський рахунок.
35. Товарні запаси аптеки.
36. Товарообіг аптеки.
37. Товарообіговість.
38. Торгові накладення.
39. Умовно-змінні витрати аптеки.
40. Умовно-постійні витрати аптеки.
41. Управлінський облік.
42. Фармацевтична економіка.
43. Фінансовий облік.
44. Фіскальний касовий чек на товари (послуги).
45. X- звіт.
46. Z- звіт.
47. Чистий прибуток аптеки.

Типові задачі та приклади їх вирішення

Задача 1. Складіть «Товарний звіт» за місяць, використовуючи наступні дані:

1. Залишок товару на 1.12 – 85000 грн. в р.ц.;
2. Роздрібна реалізація товару – 80200 грн.;
3. Оптова реалізація товару – 6300 грн.;
4. Тариф – 400 грн.;
5. Переведено в товар з інших облікових груп – 600 грн.
6. Уцінка по лабораторно-фасувальних робіт – 25 грн.;
7. Дооцінка по лабораторно-фасувальних робіт – 40 грн.;
8. Списаний товар, на надання мед. допомоги – 15 грн. (р.ц.);
9. Куплено товару протягом місяця – 47000 грн. (р.ц.).

Рішення. Розподіляємо дані на прибуткові та витратні операції:

Прибуткові – 4,5,7, 9. Знаходимо прихід:

$$П = 400 + 600 + 40 + 47\,000 = 48\,040 \text{ грн.}$$

Витратні – 2,3,6,8. Знаходимо витрати:

$$Р = 80200 + 6300 + 25 + 15 = 86\,540 \text{ грн.}$$

Розраховуємо залишок товарів на кінець місяця: $O_2 = O_1 + П - Р$.

$$O_2 = 85000 + 48040 - 86540 = 46500 \text{ грн.}$$

Задача 2. Розрахувати норматив товарних запасів в днях (НТЗд) і в сумі (НТЗс), якщо товарообіг аптеки за рік склав 760000 грн. в роздрібних цінах, середньорічний товарний запас – 100000 грн. в оптових цінах. Рівень собівартості (частка оптової ціни в роздрібній) – 63%.

Рішення.

1) Переводимо товарообіг з роздрібних цін в оптові: $760000 \times 0,63 = 478800$ грн.;

2) Визначаємо кількість оборотів середнього товарного запасу за рік:

$$n = \frac{478800}{100000} = 5 \text{ (оборотів);}$$

3) Визначаємо кількість днів запасу (НТЗд) d :

$$d = \frac{360}{5} = 72 \text{ (дні);}$$

4) Визначаємо оборот одного дня:

$$\frac{478800}{360} = 1330 \text{ (грн.);}$$

5) Визначаємо НТЗс = $1330 \times 72 = 95760$ (грн.).

Задача 3. Складіть план надходження товарів в аптеку, якщо плановий товарообіг становить 840000 грн., рівень торговельних накладень – 23 %, плановий норматив товарних запасів – 20 днів, залишок товарів на початок року – 35 000 грн. (о. ц.).

Рішення. Для вирішення завдання використовуємо рівняння товарного балансу:

$$O_1 + П = Р + O_2,$$

де O_1 – залишок товарів на початок періоду;

$П$ – надходження товарів;

$Р$ – витрата (реалізація) товарів;

O_2 – залишок товарів на кінець періоду.

Виходячи з вищенаведеної формули $П = Р + O_2 - O_1$.

- 1) Розраховуємо рівень собівартості: $U_c/c = 100 - 23 = 77 \%$;
- 2) Переводимо товарообіг з роздрібних цін в оптові:
 $T/O_{OЦ} (P) = 840000 \times 0,77 = 646800$ грн.;
- 3) Визначаємо оборот одного дня: $\frac{646800}{360} = 1797$ (грн.);
- 4) Визначаємо НТЗс (O_2) = $1797 \times 20 = 35940$ (грн);
- 5) $\Pi = 646800 + 35940 - 35000 = 647740$ грн.

Задача 4. Розрахуйте щомісячні амортизаційні відрахування за наступними даними:

- первісна вартість обладнання – 22 500 грн.
- вартість доставки , монтажу і демонтажу – 750 грн.
- ліквідаційна вартість – 900 грн.
- термін експлуатації – 10 років.

Рішення. Використовуємо прямолінійний метод амортизації.

- 1) Знаходимо амортизується вартість : $22500 + 750 - 900 = 22350$ грн.
- 2) Знаходимо річну норму амортизації: $22350 : 10 = 2235$ грн.
- 3) Знаходимо місячну норму амортизації: $2235 : 12 = 186,25$ грн.

Задача 5. Розрахувати рівень витрат аптеки, якщо її товарообіг склав 1200000 грн., а сума витрат обігу – 250000 грн.

Рішення.
$$y_{u_i} = \frac{250000}{1200000} \times 100\% = 20,8\%$$

Задача 6. Товарообіг аптеки в роздрібних цінах становить 1500000 грн., в оптових – 1050000 грн. Розрахувати суму і рівень торговельних накладень.

Рішення. $T/H = 1500000 - 1050000 = 450000$ грн.

$$U_{m/n} = \frac{450000}{1500000} \times 100\% = 30,0\%$$
 (тобто торгові накладення складають

30,0% від товарообігу аптеки в роздрібних цінах).

Задача 7. Визначте прибуток і рентабельність аптеки за рік, якщо відомо, що роздрібний товарообіг аптеки склав 580000 грн., оптовий товарооборот – 370000 грн., сума реалізованих торгових накладень – 228000 грн., сума витрат – 123000 грн., позареалізаційні доходи – 700грн., позареалізаційні витрати – 450 грн.

Рішення.

- 1) Розраховуємо загальний товарообіг аптеки як суму оптового і роздрібного:
 $T/O_{\text{заг}} = 580000 + 370000 = 950000$ грн.
- 2) Розраховуємо прибуток операційну: $P_o = 228000 - 123000 = 105000$ грн.
- 3) Розраховуємо балансову прибуток: $P_b = 105000 + 700 - 450 = 105250$ грн.
- 4) Розраховуємо рентабельність: $P = \frac{105250}{950000} \times 100\% = 11,08\%$.

Література:

1. Бухгалтерський облік на підприємствах фармацевтичної галузі : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А.С. Немченко [та ін.]; за ред. А. С. Немченко. – Х. : НФаУ, Золоті сторінки, 2011. – 264 с.
2. Немченко, А.С. Ціноутворення на лікарські засоби: монографія / А. С. Немченко, К. Л. Косяченко, О. А. Немченко. – Х.: Вид-во ФОП Вировець А.П. Видавнича група «Апостроф», 2012. – 304с.
3. Організація та економіка фармації. Ч. 2. Системи обліку в фармації : нац. підруч. для студ. вищ. навч. закл. / А. С. Немченко [та ін.]; за ред. А. С. Немченко. – Х. : НФаУ : Золоті сторінки, 2016. – 416 с. – (Національний підручник).
4. Організація та економіка фармації. Ч. 3. Основи економіки фармації: нац. підруч. для студентів фармац. ф-тів ВНЗ МОЗ України / А.С. Немченко[та ін.]; за ред. А.С. Немченко. – Х. : НФаУ : Золоті сторінки, 2017. – 272 с. – (Національний підручник).

Нормативна база

5. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : закон України №2755-VI від 02.12.2010 р. // Офіційний сайт законодавства України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
6. Деякі питання державного регулювання цін на лікарські засоби і виробу медичного призначення» [Електронний ресурс] : постанова КМУ від 25.03.2009 р. №333 // Офіційний сайт законодавства України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/333-2009-%D0%BF>.
7. Кодекс законів про працю України [Електронний ресурс] : закон України № 322-VIII від 10.12.1971 р. // Офіційний сайт законодавства України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
8. Національний перелік ОЛЗ (МОЗ України). – Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/register_naclist/.
9. Порядок подання фінансової звітності [Електронний ресурс] : постанова КМУ №419 від 28.02.2000 р. // Офіційний сайт законодавства України. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF>.

10. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс]: закон України №996-XIV від 16.07.99 р. // Офіційний сайт законодавства України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

11. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс]: закон України №996-XIV від 16.07.99 р. // Офіційний сайт законодавства України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

12. Про відпустки [Електронний ресурс] : закон України №505/96-ВР від 15.11.1996 р. // Офіційний сайт законодавства України. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80>.

13. Про впорядкування умов оплати праці працівників закладів охорони здоров'я та установ соціального захисту населення : наказ Мінпраці України, МОЗ України № 308/519 від 05.10.2005 р. // Офіційний сайт законодавства України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1209-05>.

14. Про державне регулювання цін на лікарські засоби [Електронний ресурс] : постанова КМУ від 9.11.2016 р. №862 // Офіційний сайт законодавства України. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/862-2016-п>.

15. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування [Електронний ресурс] : закон України № 1105-XIV від 23.09.1999 р. // Офіційний сайт законодавства України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>.

16. Про запровадження відшкодування вартості лікарських засобів [Електронний ресурс] : постанова КМУ №863 від 9.11.2016р. // Офіційний сайт законодавства України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/863-2016-%D0%BF>.

17. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності [Електронний ресурс] : наказ МФУ від 07.02.2013 р. №73 // Офіційний сайт законодавства України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

18. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» [Електронний ресурс] : наказ МФУ №25 від 24.01.2011 // Офіційний сайт законодавства України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0189-11>.

19. Про затвердження порядку обчислення середньої заробітної плати [Електронний ресурс] : постанова КМУ №100 від 08.02.1995 р. // Офіційний сайт законодавства України. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/100-95-%D0%BF>.

20. Про заходи щодо стабілізації цін на лікарські засоби і виробли медичного призначення [Електронний ресурс] : постанова КМУ №955 від 17.10.2008 р. //

Офіційний сайт законодавства України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/955-2008-%D0%BF>.

21. Про збір та облік єдиного внеску на зазальнообов'язкове державне соціальне страхування [Електронний ресурс] : закон України № 2464-VI від 08.07.2010 р. // Офіційний сайт законодавства України. – Режим доступу :<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>.

22. Про оплату праці [Електронний ресурс] : закон України №108/95-ВР від 24.03.1995 р. // Офіційний сайт законодавства України. – Режим доступу :

23. Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери [Електронний ресурс] : постанова КМУ №1298 від 30.08.2002 р. // Офіційний сайт законодавства України. – Режим доступу :<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1298-2002-%D0%BF>.

24. Про погодження плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про застосування [Електронний ресурс] : наказ МФУ №291 від 30.11.1999 // Офіційний сайт законодавства України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99>.

25. Про ціни і ціноутворення [Електронний ресурс] : закон України від 21.06.2012 р. №5007-VI // Офіційний сайт законодавства України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5007-17>.

26. Реєстр оптово-відпускних цін на ЛЗ – Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/register_prices_drugs/.